

En beskrivning av Sjögården och våra målsättningar

Foto: Bengt Rundquist

Kronprinsessan Victoria förrättade dopet av Briggen Tre Kronor som byggdes på Skeppsholmen.

Stockholms Sjögård

Våren 2002 bildades den ideella föreningen "Stockholms Sjögård - Maritim kultur" - i dagligt tal Sjögården .

Den föregicks av föreningen Skeppsholmens Marinkultur som bildats några år tidigare och som hade i stort sett samma ändamål som Sjögården fast begränsat till Skeppsholmen. Sjögårdens område är väsentligt större (se kartan på motstående sida).

Medlemmar i föreningen är institutioner, museer, föreningar och företag (alltså ej enskilda personer), som bedriver maritim verksamhet eller har maritimt inriktat intresse inom Sjögårdens område.

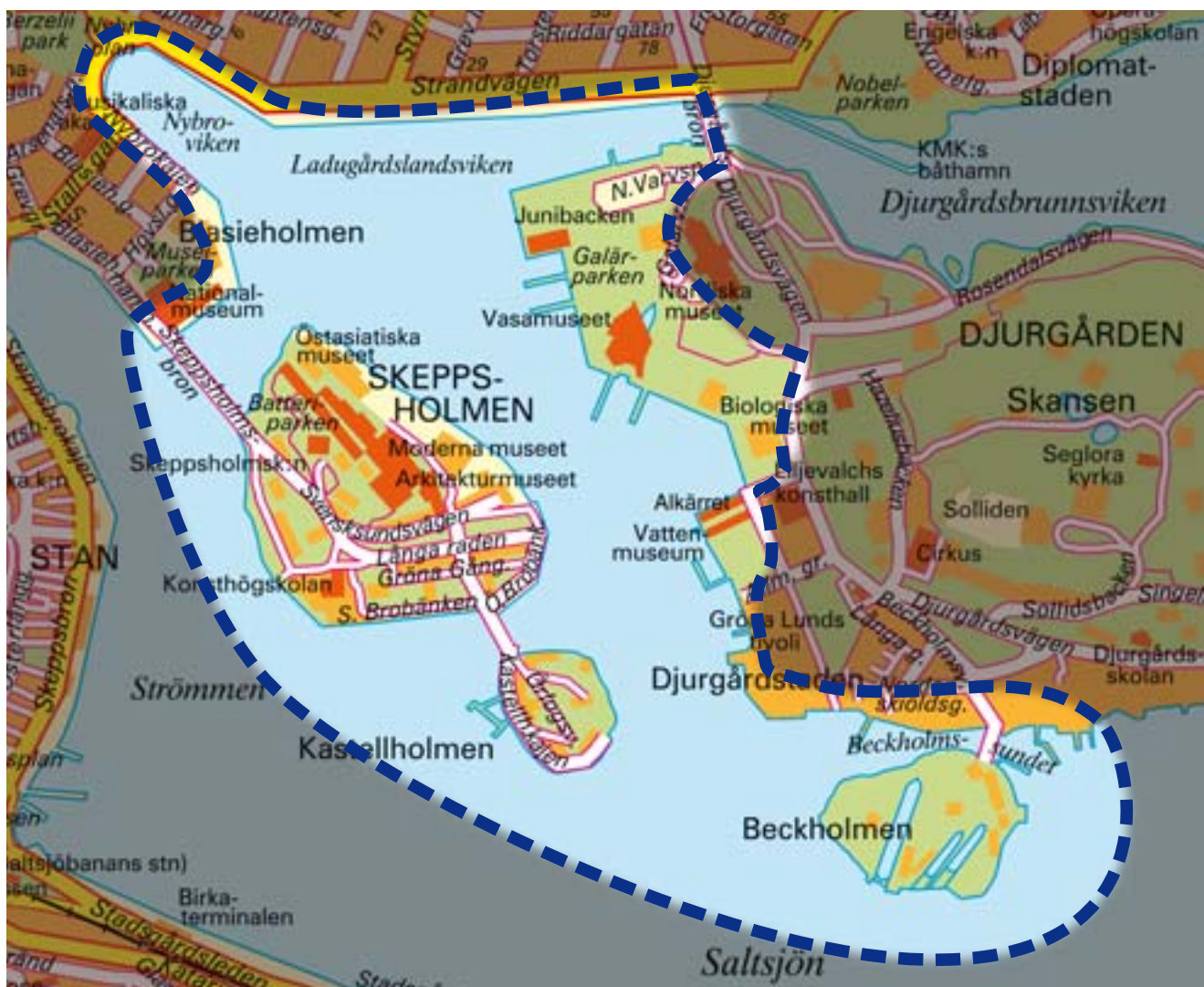
Ansökan om medlemskap ställes till Anders Unosson, Skärgårdstiftelsen, Box 7669, 103 94 Stockholm. Ansökan skall innehålla namn, ev. hemsidesadress, kontaktperson med telefon, postadress och e-postadress samt kort beskrivning av verksamheten.

Årsavgiften är för närvarande 500 kronor och kan sättas in på Plusgiro konto nr 105 16 81-3.

Sjögården ger ut informationsbladet

HamnkvarterNytt som kommer ut cirka var tredje vecka. Bladet införs på föreningens och medlemmarnas hemsidor och distribueras också per e-post till den som anmäler sin e-postadress till: gustaf.taube@comhem.se.

www.sjogard.se

Sjögårdens verksamhetsområde omfattar Skeppsholmen-Kastellholmen-västra Djurgården, Beckholmen inkl Stockholms lotsstation/Rosenvik - "primära området". I sekundärområdet inräknas även kajerna från Nationalmuseum till Strandvägskajen vid Djurgårdsbron, inklusive Nybroviken.

Sjögårdens verksamhetsområde

omfattar Skeppsholmen-Kastellholmen-västra Djurgården, Beckholmen inkl Stockholms lotsstation/Rosenvik - "primära området". I sekundärområdet inräknas även kajerna från Nationalmuseum till Strandvägskajen vid Djurgårdsbron, inklusive Nybroviken.

En sjögård är en gammal benämning på ett sjöområde vid en stad eller ett slott, inhägnat av sten- eller träkonstruktioner för att skydda fartygen mot svall och intrång. Ordet har också använts för att beteckna markområdet invid en

hamn, en kaj eller en brygga. Ordet passar i båda betydelseerna väl in på det som vi idag kallar Stockholms sjögård - ett hamnområde med kajer, bryggor och skeppsdockor omgivna av stenkonstruktioner, pålar och dykdalber.

Stockholms Sjögård organiserar cirka 60 föreningar och organisationer som representerar mer än 50 000 medlemmar.

Bland Sjögårdens uppgifter kan nämnas att verka för att stärka maritima intressen i allmänhet och inom Sjögården i synnerhet.

Nationalstadsparken - unika pärlor av historiska landskap.

Nationalstadsparken är ett unikt historiskt landskap av jaktpark, engelsk lustpark, barockpark, industrisamhällen, skärgårdsby, funkis, örlogsmiljö med mera som fortfarande väver ihop natur, kultur och friluftsvärden.

Idag har vi lyckligtvis kvar detta landskap som sträcker sig från Skeppsholmen i väster till Fjäderholmarna i öster och vidare upp emot Ulriksdal i nordväst.

En av många pärlor inom detta unika område är det samlade maritima landskapet. Ett landskap som formats av den gamla örlogsbasen och som vi idag kallar "Sjögården".

Nationalstadsparken besöks av mer än femton miljoner besökare varje år. Utvecklingen av Nationalstadsparken och speciellt de maritima miljöerna i Stockholms Sjögård har ökat det internationella intresset och gjort denna del av Stockholm till ett världsunikt område. Det är få attraktioner i vår omvärld som slår detta.

Det är viktigt att förstå sambandet mellan kulturmiljöns utveckling och de maritima verksamheterna.

Ett av stadens stora besöksmål är Vasamuseet med stadigt ökande besökssiffror. Vi vet att det föreligger ett stort intresse för den svenska maritima kulturen eftersom den är världsunik. Den är samlad i en geografisk miljö som härstammar från början av 1600-talet. Det är en svårslagen kombination som givit och kommer att ge Stockholm en unik fördel som besöksmål. Detta är bland annat en viktig aspekt i planeringen av ett nytt Sjöhistoriskt museum som mycket väl till vissa delar eller verksamheter kan rymmas på Skeppsholmen.

Sjögården ansluter sig till Miljöbalkens hushållningsbestämmelser och skydd av kulturmiljön.

Nationalstadsparken skyddas genom hushållningsbestämmelser i miljöbalkens 4 kap 7§ som ett riksintresse:

Området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården är en nationalstadspark. Inom en nationalstadspark får ny bebyggelse och nya anläggningar komma till stånd och andra åtgärder vidtas endast om det kan ske utan intrång i parklandskap eller naturmiljö och utan att det historiska landskapets natur- och kulturvärden i övrigt skadas.

Miljöbalken syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förknippad med ett ansvar för att förvalta naturen väl.

Mark- och vattenområden skall användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde skall ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning.

Mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön.

Den maritima kulturmiljön och dess verksamheter.

Sjögården anser att vi ska efterleva miljöbalkens krav på skydd av natur- eller kulturmiljön. Vi får inte blunda för det faktum att exploatering eller användning av sjönära områden eller byggnader innebär att behoven uppstår någon annanstans.

Verksamheter inom Nationalstadsparken eller verksamheter som vill etablera sig inom Nationalstadsparken ska i första hand erbjudas annan etablering om parkens värden eller verksamhetens behov inte har ett starkt samband. Detta gäller inte minst Skeppsholmen och Kastellholmen som står inför föreslagna etableringar som tveklöst kommer att skapa konflikter kring expansionsmöjligheter och framtida byggnads- och markanvändning

Inom Sjögården ser vi med oro på den utveckling som innebär att maritima verksamheter måste flytta för att bereda plats för verksamheter som inte direkt har behov av det sjönära läget. Vi tror att både Staden, Länet och Staten aktivt måste understödja etableringar av maritima verksamheter. **Utvecklingen av den maritima kulturmiljön har en stark anknytning till dess verksamheter.**

Nationalstadsparken ska ta till vara denna historiska utveckling och skydda denna kulturmiljö från annan exploatering. Det är därför viktigt att kajer och byggnader i närhet av vattnet även i fortsättningen får en stark maritim anknytning. Vi glömmar ofta bort att Nationalstadsparken till stor del består av vatten där Sjögården utgör en mycket levande kulturmiljö. Myndigheter och remissinstanser kanske ser denna miljö som allt för självklar och frågan är om man inte ser sjön för allt vatten? Det är viktigt att dessa delar av **Nationalstadsparken får behålla** sin särprägel och den viktiga historia som det maritima arvet utgör.

Sjögården är viktig

Stockholms Sjögård samlar alla föreningar, företag, institutioner och museer som bedriver maritim verksamhet eller har ett maritimt inriktat intresse inom Sjögårdens område.

Stockholm med sin belägenhet mellan Saltsjön och Mälaren är unik i sitt slag och kan visa på en av världens bäst bevarade och levande sjöfartsmiljöer. Sjögården vill utveckla och bevara detta arv som ett led i den starka utveckling som sker i regionen.

Utvecklingen av Stockholms Sjögård är en bra affär för regionen. Bidraget till besöksnäringen är mycket stor och vår internationella profil som en fristad för viktiga natur- och kulturvärden förstärks. Regionens styrka att växa i nya årsringar ger oss också unika möjlighet att bevara och utveckla detta område för eftervärlden.

Miljöbalkens hushållningsbestämmelser och skydd av kulturmiljön är unika och Nationalstadsparken har blivit en mycket viktig symbol för Sverige i ett internationellt perspektiv.

Bevara den strandnära maritima miljön.

Det är viktigt att kajer och byggnader, inom 50 meters närhet till vattnet, även i fortsättningen får en stark maritim anknytning. Markägare och fastighetsägare ska åläggas att i första hand erbjuda dessa lägen till maritim verksamhet. Det ska också åvila mark- och fastighetsägare att aktivt söka efter lämpliga maritima verksamheter så att dessa delar av Nationalstadsparken får behålla sin särprägel och den viktiga historia som det maritima arvet utgör.

Det är viktigt att kajer och vatten kring kajer upplåts till "levande fartyg" för att utveckla och bevara den starka maritima anknytningen.

Exploateringstrycket på Stockholmsområdets sjönära områden och kajer är mycket stort.

Bostäder planeras i det gamla varvsområdet vid Finnboda, på Loudden och i Frihamnen. Hammarbyhamnen och Hammarby Sjöstad har vuxit upp som nya bostadsområden och följs snart av Danviks lösen. Förutsättningarna för maritim verksamhet har förändrats och i många stycken blivit omöjlig. Detta är inte bara en ovälkommen utveckling utan kan i vissa avseenden förändra staden i en positiv riktning.

I denna omvälvning fyller Nationalstadsparken med Sjögården en viktig funktion. Det historiska landskapets natur- och kulturvärden måste här få ett starkt försvar så att Staden inte förlorar sin historiska grund som en Sjöfartsstad. Det är viktigt att förstå sambandet mellan kulturmiljöns utveckling och de maritima verksamheterna.

Natur- och kulturvärden

Flottans landskap Ladugårdslandsviken med Skeppsholmen, Kastellholmen, Galärvarvet och Beckholmen utgör ett samlat örlogslandskap med vattnet som sammanbindande element. Flottans markanvändning har format kulturlandskapet, ibland hårdhänt men i huvudsak betydligt mer skonsamt än det civila stadsbyggandet. Här finns ännu rester av naturmark som gör att man kan uppleva att skärgården börjar i huvudstadens centrum.

Detta vill Stockholms Sjögård:

Sjögården har tagit till sin uppgift att sprida kunskap om detta område och dess sällsynta goda förutsättningar att bli ett unikt marinkulturellt centrum samt att genom samordning av och stöd åt medlemmarna och deras verksamheter arbeta för att denna traditionella miljö vidmakthålles och vidareutvecklas. Förhoppningen är inte bara att skapa ett attraktivt turistmål med musealt intressanta inslag utan också att visa upp en levande traditionell båt- och fartygshandling i en genuin miljö samt genom utbildning vidareföra gammalt maritimt hantverkskunnande.

Inom det område som benämns Sjögården vill vi att:

1. Byggnader och lokaler inom 50-meters närhet till vattnet skall i första hand erbjudas till maritim verksamhet.

2. Det ska åvila mark- och fastighetsägare att aktivt söka efter lämpliga maritima verksamheter.

3. Kajer och vatten kring kajer ska upplåtas till "levande fartyg" för att utveckla och bevara den starka maritima anknytningen.

4. Utbyggd reguljär sjötrafik som ett miljöanpassat trafiksystem på Stockholms vatten ökar Sjögårdens fortsatta utveckling som attraktivt besöksområde i Nationalstadsparken.

5. Maritima verksamheter inom Sjögården ska främjas och ges goda förutsättningar för utveckling genom stöd och subventioner.

Det historiska landskapets natur- och kulturvärden utvecklas och bevaras i dag av både civila och militärt anknutna maritima verksamheter. Miljöns utveckling är beroende av ett levande marint och maritimt kulturarv.

Det är utomordentligt viktigt att den mångfald och rikedom av maritim kulturhistoria som samlats i Sjögården får fortleva och utvecklas. Vi måste se till att kajerna och byggnader inte kommersialiseras med verksamheter som inte bidrar till kulturmiljön. Nej, låt det lukta, klinga och klonka på inom Sjögården. Maritima verksamheter har en betydelsefull koppling till kulturmiljöns utveckling och bevarande. Verksamheten på vattnet har också samma betydelsefulla koppling till kulturmiljöns utveckling som de sjönära verksamheterna på land.

Att bevara och utveckla ett så centralt beläget kulturhistoriskt värdefullt område innebär konflikter mellan olika intressen. En stor medvetenhet och kunskap krävs av dem som beslutar om och medverkar till förändringar. Även små steg, som var för sig kan tyckas obetydliga kan tillsammans hota Sjögårdens värden. Arbetet med Sjögården måste ske i öppen samverkan mellan olika intressenter och professionella aktörer för att utveckla en gemensam syn på bevarande och utveckling.

Beslutsfattare inom stat och kommun och andra tillskyndare av verksamheter bör därför inrikta sig på att trygga deras ekonomi långsiktigt. Alternativen får inte vara ett långsiktigt förfall eller att mer betalstarka verksamheter måste tas in som inte direkt har behov av det sjönära läget. En sådan utveckling kommer att kväva området och skapa en stelrad institutionsmiljö i en utrymd gammal flottbas.

Låt oss inte se en utveckling där vi inom några år måste planera för ett museum som visar Stockholms Sjöförsvaret och maritima utveckling på annan plats än inom Sjögården. Det skulle tveklöst vara mycket tragisk.

Konung Carl XVI Gustaf på besök i Sjögården.

På Sjögården hemsida www.sjogard.se kan man ladda ner våra remissvar, vår Sjögårdspromenad och få en kulturhistorisk beskrivning av Sjögårdens område.

Stockholms Sjögård
c/o Gustaf Taube
Granitvägen 9
181 61 Lidingö